

Интересуют го і народностны проблемы

(Интервью з Инж. Миланом МНЯГОНЧАКОМ, генералным директором гуменского Хемкостава ГСВ, а. с.)

Инж. Милан Мнягончак з Гуменного довгы roky стоїть на челі гуменской ставебной фірмы Хемкостав ГСВ, а. с., як генералный директор. Выслідки работы робітників ёго фірмы видны як в домашнім реґіоні, так і за границями Словакії – в Росії, на Україні, в Чехах, Німецьку. Найновше під ёго веджінем гуменський Хемкостав успішно розвивать контакты з французькыма партнерами і будучіма інвесторами в гуменским реґіоні. У Франції „Гуменчане“ реалізовали і в сучасности реалізують дакілько лукративных проектів, вдяка яким здобыли позітивны референції і вшыткы предположіня на продуктивну сполупрацу і в будучности. Єй ґаранціов бы ся міг стати наприклад і проект „Французького центра“, який Милан Мнягончак планує зо своєв фірмов выбудовати в Гуменнім, што бы значіло принос і про місто, і про реґіон. Очівісно, і вдяка такой кооперації гуменський Хемкостав ГСВ,

а. с., може быти стабільнов фірмов, яка в порівнаню з іншыма ставебными фірмами може тримати нелем мздову політику в ступаючым тренді, але і приймати до работы новых людей, што є в реґіоні з високов міров незаместности барз важне. А то є, окрем іншого, і високо позітивна візітка главно про веджіня фірмы, яке попри домінантній профілації фірмы може ся активізувати і в іншых сферах розвоја реґіону і підпорвати проекты напр. третёго сектора і незісковых організації. **В тім контексті з паном Мнягончаком і ёго фірмов і наша редакція має довгорічны позітивны скушености, бо в найтяжшых часах все ся снажив подля своїх можностей підпорити выдаваня Народных новинок, за што му патрить подякованя наше і наших читателів. Наконець, якраз вдяка таким людем наши новинкы пережыли кризовы етапы в своей екзистенції, жебы в тім році ся дожыли своего 20-річного юбілею.**

Бесспорно, жывоє є неперестанный колоточ і все каждо з нас – без вынятку – ставлять перед экзамены, які мають выпробовати наши способности і характер. Є то так в жывоє чоловіка, але і в жывоє фірмы, за яков стоять тыж лем конкретны люде. Звычайно найбівшы предположіня пережыти має тот, хто є охотный выналожыти максимум про свою екзистенцію і выпроєктувати ефективну стратеґію, про наповніня которой є способный здобыти адекватных людей, охотных ей підпорити і партіциповати на реалізації. А то є факт, який ся тыкать так выробной, як і невыробной сферы, народностно-культурну сферу притім не вынимаючі. З поступным розвитком русиньского народностного жывоє і ту ся стрічають, ці ліпше повіджено стыкають, розлічны інтересы, стратеґії, групы... Панови Мнягончакови ани тотя сфера не є чуджа, конець-кінців як Русин сам є інтеґралнов ей частёв, а прямио ся з нёв зачинать конфронтувати вступивши до активній політики через реґіоналну політичну партію „Наш край“, яка vznikла минулого року. Милан Мнягончак докінця был єдным з двох кандидатів на председу той партії і як ей номінант кандідовав у послідніх комуналных вольбах на пост приматора Гуменного. Хоць ани в єдных вольбах не здобыв достаток голосів, жебы тоты посты здобыв, не значіть то цалком, же был неуспішний. Наopak, як знама особность в реґіоні уж лем своєв участёв на кандідатній листині партії „пожычів“ своє мено на будованя реноме новій партії а в непосліднім ряді, іщі веце ся приближив нелем к соціалным, але тыж к актуалным народностно-культурным проблемам реґіону з вызначным процентом Русинів, рішаня яких має тотя партія зафіксоване у штатути. Самособов, і без того пан Мнягончак мав і має свій властный погляд на дакотры вопросы русиньского народностно-культурного жывоє, на котры нам одповів у слідуячым інтервю.

• **Пане Мнягончак, в Народных новинках сьме уж пару раз писали о фірмі, яку ведете, причім сьме ся концентровали переважно на вашу продукцію і на економічну сферу. Теперь бы сьме Вас хотіли представити скоріше як чоловіка, котрый активно вступив до політичного жывоє як комуналный політик за нову реґіоналну політичну партію „Наш край“. Як кандідат той політичной патрії будете мочи, респ. буде Вашов повинностёв, партіциповати на рішаню і культурно-народностных проблемів реґіону, в якім вызначне проценто населіня творять Русины. Котры проблемы видите в русиньским народностним жывоє у вашім реґіоні, які бы, подля Вас, было треба рішати в близкій будучности?**

– Тых проблемів є много і треба їх відіти комплексно. Я ніґда не стояв боком од русиньского народностного жывоє, але через пресу і через конкретных активістів русиньского руху все ем зберав і мав достаток інформацій на то, жебы ем собі міг утворити властный погляд на проблемы Русинів. У нашім реґіоні ся своєв народностнов работов, але зарівно і „політиков“ презентує главно Русиньска оброда, котра має за собов высьше 20 років работы. В народностнім жывоє Русинів довго має домінантну позицію, з чого про ню выплыває і найбівша одповідность за стратеґію розвоја народностного – т. з. нелем культурного – жывоє Русинів на Словеньску. А видить ся мі, же в послідніх роках веджіня Русиньской оброды як кібы на то забывало і на педестал домінантных проблемів высувать другоряды проблемы а другоряды проблемы повышує на домінантны. Є то барз похыбна „стратеґія“, яка не має будучность а Русинам не є на хосен, але шкодить. Не любидь ся мі, наприклад, така практика веджіня Русиньской оброды, же на каждім Сеймі організації ся міняють Становы, причім суть то зміны непродуктивны і не ведуть к ліпшому, але к гіршому. Основов каждой работы має быти порядна організацна структура, а тотя ся даяк вытратила з работы Русиньской оброды. Віджу велику хыбу в тім, же окресны выборы Русиньской оброды были зрушены і мали їх наградити містны організації. Така зміна іщі не была зріла а на селах не суть вытворены условия, жебы в каждім русиньским селі была містна організація. Мала бы ся зробити гллубша анализа теперішнёго ставу в русиньским народностнім возроднім процесі, і на ей основі реаґувати на головны проблемы. Ситуація собі жадать становити ясны цілі, бо дакотры вопросы дотеперь не суть дорішены. Зміны, котры настали у нас по році 1989 даяк застали на півдорозі.

Мерзить ня і то, же програм бывшой української організації „Культурного союзу українських трудящих“ ся реалізує їх бывшыма функціонерами, котры в рамках „Союзу Русинів-Українців Словаччини“ роблять стару політику неузнаваня самостатной русиньской народности. Видно то на застарілых акціях, якіма суть Свято культуры Русинів-Українців у Свіднику, Маковицька струна в Бардеёві, Свято культуры Русинів-Українців у Камюнци ці Фестивал драмы і художнёго слова А. Духновіча в Міджілабірцях. Музей української культуры у Свіднику маніпулує із культурным богатством Русинів як хоче, і чудую ся, же 23 roky по „ніжній“ революції уведжены акції, як і обсяг работы Музею української культуры у Свіднику суть і дале намірены на однароднёваня Русинів так, як плановали функціонарі КСУТ-у по році 1952. Гірше на тім, же спомянуты акції фінанчно підпорує Уряд влады СР на укор народного возроджіня Русинів. Функціонарі Русиньской оброды, як і далшых русиньских організації суть к спомянутым проблемам скоро чисто імунны. А то не є в порядку.

(Продовжіня на 4. стор.)

Тото чісло новинок выходить вдяка Миланови Мнягончакови

На мою справу, же про мізерну тогорічну підпору штату грозить, же перестануть выходити першы пореволучны русиньскы Народны новинкы, як єден із першых зареаґовав Инж. Милан Мнягончак із Гуменного, передплатитель і читатель наших новинок од самого їх зачатку. Пан Мнягончак підпорує много активіт, а нас тішить, же міджі нима є і русиньска преса. Тым ся проявив як свідомый Русин, котрому не є єдно, ці Народны новинкы будуть входить, або ні. За себе, за творців новинок і за вшыткых наших читателів, передплатителів і сімпатизантів панови Мнягончакови дякуєме і вірїме, же буде іншпіраціов про далшых свідомых Русинів, котрым лежыть на сердцю судьба Народных новинок, а тым і забезпечіня плураліты поглядів на русиньскы народностны проблемы.

Наконець припоминаме, же хто хоче фінанчно підпорити выданя далшых чісел НН, може на наш банковый рахунок чісло 4012549760/7500 послати подля своїх можностей фінанчну частку, або зо заґраніча на рахунок ч.: IBAN: SK76 7500 0000 0040 1254 9760, BIC: CEKOSKBX, на адресу банкы: Československá obchodná banka, robočka Prešov, Hlavná 96, 080 01 Prešov, респ. тыж банковый шек, адресованный на Rusín a ľudové noviny, обчаньске здружіня, яке выдавать спомянаны новинкы.

А. З., шефредактор

Літературный конкурз Марії Мальцовской

Од 20. септембра до 20. новембра 2011 Сполук русиньских писателів Словеньска у сполупраці з редакціов Русин і Народны новинкы і Інштитутом русиньского языка і культуры Пряшівской універзіты в Пряшові выписує 1. річник Літературного конкурзу Марії Мальцовской на найліпшы творы в области поезії, прозы, есеїв і драмы в списовнім русиньским языку. Ориґиналны літературны творы (непублікованы) може на адресу ПгДр. Кветослава Копорова, Інштитут русиньского языка і культуры ПУ, Намістя легіонарів ч. 3, 080 01 Пряшів посылати каждый автор од 18. року віку, жыючий в Словеньській републиці. Конкурз є анонімный, то значіть, же каждый автор до обалкы з літературным твором вложыть іщі єдну заліплєну обалку, в якій буде ёго мено, призви́ско, адреса і фотопортрет. Обалкы з менами і призви́сками будуть розбалены председом пороты по оцініню конкурзу. Найліпшы работы, выбраны одборнов поротов, будуть оцінены і опублікованы главно в Русиньским літературнім алманасі на рік 2011, часть з них таксамо в Народных новинках і Русині.

Приправный выбор літературного конкурзу

При Русинах уводжованя системи русиньского школства ся не споминать!

Друге засіданя Выбору про народностны меншыны і етнічны группы Рады влады СР одбыло ся 19. септембра 2011 в будові Уряду влады СР у Братіславі.

Засіданя мало 13 пунктів, котры ся тыкали: Порядку засіданя Выбору, Справи о новелі Закона о вжываню языків народностных меншын, Довгодобой концепції народностной політики штату, Справи о реалізації дотачного програму Култура народностных меншын в році 2011 і ёго приправа на рік 2012, Справи о приправлєваных легіслативных замірах к обягу школьских законів, Періодичной оцінюющей справи Выбору за рік 2011, Справи о резолюції к Рамковому договору на охрону народностных меншын і Третей справи о імплементації Европской харты регіональных або меншыновых языків. О вшыткых уведжєных пунктах ся зачало дискутовати а дискузії продовжують і далє.

За русиньску народностну меншыну пропонуєме, жебы в школьскім законі была і при Русинах штатом декларована підпора русиньского народностного школства так, як ся декларує підпора україньского народностного школства, што розумимє, як забезпєчєня цілої системи про розвой навчєня україньского языка – на вшыткых ступнях школьскої освіти і виховы, враховано методікы. В припадї Русинів ся декларує лем забезпєчєти в основных і середньх школах навчєня предмету русиньский язык і култура, но заведжєня системи русиньского народностного школства ся не споминать, што поважуєме за недостаточнє!!!

Так істо пропонуєме, абы в системовім рїшаню проблему розвой народностного школства было в законі задекларовано, же в школах у селах, де жыє мінімально 20 % жытелїв конкретной народностной меншыны, зо закона автоматічно выпливала повинность реалізовати навчєня в материньскім языку або материньского языка даной меншыны!!!

В Пропозиції закона о охрані і підпорі народностных меншын ся уваджать, же під народностнов меншынов ся розумить група жытелїв найменше 100 років жыюча на теріторії Словеньской републикы. Русиньска народностна меншына з тым проблем не мать!!! Не сьме ани проти тому, жебы ся на Словеньску узнала за таку і україньска народностна меншына. І сьме за сполупрацу, жебы русиньска народностна меншына сполупрацовала з україньсков, але украиньска култура на Словеньску є тота, котру зо собов принєсла украиньска еміграція по році 1917, кідь утїкала перед большевізмом з Росії до інших штатів, т. є. і до Чеськословеньска. Утїкали переважно високошколованы і богаты верьствы Українцїв, главно до великих міст, де собі могли найти роботу, а на русиньских селах ся усаджовали лем поєдны родини і діяли ту як учітелі в школах. Українці зо собов принєсли україньскы піснї, літературу, україньский язык, рубашку з коцкованым орнаментом, балалайку і мандолину. Фолклор, народну архітектуру, народны крої, вышивкы з ростлиным і звїрячїм мотівом, гуслї, пицалкы і народны звыкы на русиньских селах вытворили Русины за довгы стороча. Также автохтонным, домашнім жытельством у нашім регіоні суть Русины!!!

Тота реальность ся уводить ай в Оттовій етнографічній енциклопедії выданій у Празі 1925 року, котру собі можеме прочитати напр. у Воєнськім музею у Свіднику. Там ся уводить, же на Словеньску і в бывшій Підкарпатьскій Руси, котра была частєв Чеськословеньска, жыють Русины – Лемкы, Гуцулы, Бойкы. О Українцях ся там ніч не споминать. **Аж в році 1952 КПС выдала наряджєня, же вшытко русиньске є украиньске (!?)** Наслідкы той політики суть у нас слідны і активны доднесь.

У Свіднику мамє СНМ – Музей україньской културы лем із збірковим фондом русиньским, Фєстивал Русинів-Українцїв, на котрім ся русиньский фолклор презентує як украиньский; обчаньске здружєня Союз Русинів-Українцїв із центром у Пряшові, де ся під назвов Русин-Українець мать розуміти лем Українець, а він любовольно маніпулує з русиньсков културов. Маніпулюють і будителєм Русинів – Александром Павловічом, котрый жыє у Свіднику в часі, кідь ту не хыровали о Українцях, але Українці го і так презентують як будителя Українцїв і на ёго памятник без ганьбы і почливости дали вытєсати назву „русин-українець“, ку котрій ся А. Павловіч николи не голосив, бо о такій назві ани не знав.

Тото вшытко є порушованєм Европской харты регіональных або меншыновых языків, порушованєм Рамкового договору на охрону народностных меншын і порушованєм Уставы Словеньской републикы!!! Од нового закона мы Русины чекаме ослободжєня ся од диктаторьской резолюції КПС у 1952 році, і зато у своїх припоминках пропонуєме, жебы в концепції народностной політики штату было декларовано, же є неприпустным презентовати културу іншой народностной меншыны як свою, респ. русиньску културу є неприпустно надалє презентовати як украиньску. То є про нас найважнїше рєчєня в цілім законі. Будемє ся намагати, абы тото рєчєня в тім законі было!

Мгр. Ян КАЛИНЯК, член Выбору про народностны меншыны і етнічны группы Рады влады СР

Із фінацованєм народностей з боку Уряду влады СР не сьме спокійны!

Докладно єм собі прочитав статью о сучаснім способі підпору народностных організації на Словеньску нєлєм од авторкы Анны Плішковой у Народных новинках ч. 8 – 9 / 2011, але і од інших представителїв різних обчаньских здружєнь. Каждого мерзить розділєня дотации на рік 2011, но фінанцованя културы народностных меншын треба відіти комплексно. Я особно віджу много недодуманых вопросов і тверджу, же розділєваня грошей із штатной касы є система заложєна на механічнім приступі і великій бірокрації. Проблемы віджу в тім:

Приділєваня грошей бы ся не мало звати „підпора“, зато, бо підпора ся давать лем барз бідным. Штат кідь має давати пінязі на розвой културы народностных меншын, по перше, бы мав екзістовати Закон о фінанцованю народностных меншын, котрый бы мав быти приятный по дискузії з представитєлями народностных меншын. По друге, нияка штатна інштїтуція не може механічно приділєвати грошы зо штатной касы „подля ока“ або подля того, кідь людеє ся голосило при списованю жытельства к даній народности. Дотеперь не є зроблена анализа ставу окремых народностных меншын, а так ся фінанції приділюють од бучка до бучка. Такой способ розділєваня грошей є неправильный і сміло можу повісти, же в многих припадах господарило ся і господарить лем за ціну вычерпаня пінязей і не позєрать ся на якость работы, а так ся елімінують условія на реалну поміч на розвой народностной културы той-котрой меншыны.

Мєне найвєце мерзить несправедливость, котра выходить із того, же найвысшы інштїтуції не знають сітуацію і условія работы окремых народностных меншын. Сам єм вєце як 15 років жадав, жебы была зроблена анализа каждой народностной меншыны і на основі той ся розділєвали фінанції. Розділюєме на основі знєня проблематікы? Не робить ся так!

Нияк не можу быти спокійный із тым, же мадарьска народностна меншына дістала із 4 міліонів євр выділєных на народностну културу аж 2 320 000 євр, а русиньска народностна меншына лєм 212 000 євр!

Мадарьска народностна меншына мать 520 528 членів а русиньска 24 201 людеє. Уведжєне чїсло не може быти вирішальне зато, бо на 263 русиньских селах жыє вєце як 250 000 людеє і реальность, же векшына ся голосить к іншым народностям, но бісїдує по русиньскы, мать русиньску културу і фолклор. Треба тот процес проанализовати і глядати причіну, чом Русины ся іщі теперь боять голосити ку своїм коріням. Одповідь проста, нашы Русины были застрашованы, же будуть переселєны ці припосєны к Україні і стратять свою родну землю на Словеньску.

По друге, силна недемократічна сталіньска українїзація так пострашыла Русинів, же много людеє одшмарило украиньску народность і радше ся придали к словеньській, бо русиньска по році 1952 была заказана, а поволенє была, і то лєм счастья, аж од року 1968. Тоты великы раны на нашім русиньскім чоловікові завдали великій біль, і не каждая біль ся легко гоїть, дакотра і довгы роки.

Далшов реальность є, же Русины стратили свою інтелеїгенцію, бо много з ей рядів з екзістєчных причін перєшли к Українцям а далша часть ся стала пасівнов і не ангажовала ся, ани теперь ся барз не ангажує за русиньскы народны ідеї. А яка є реал-

ность по наших селах і містах? Не мамє ани одділїня русиньской літературы в окресных і сільских книжніцях, не мамє русиньскы одділїня в окресных освітних центрах, не мамє по русиньских селах русиньскы школы (аж на вынєток у Чабинах), скоро не мамє на русиньских селах русиньскы книжкы і повіджєме сі отворєно, же кідь ся выдають русиньскы новинкы і часописы за штатны пінязі, мали бы ся дістібувати на села безплатно. (Позн. ред.: ту автор не мать правду, бо іх безплатно дістібувєме, хоць не на вшыткы села, але мы не можеме задарьмо посылати велике множество, кідь перед тым МК СР, а теперь Уряд влады СР, нам становить кідь процент можеме зо схвалєной дотации на прєсу дати на поштovне, а на дістібувцію книжок не дістаєме ніч. Нашы книжкы суть там, де іх одвєземє своїма автами за свої пінязі. Треба і то знати, нєлєм вшытко зарядом критізувати!) Котры села і окресны выборы Русиньской оброды дістали матеріалне выбавлїня із проєктів, котры были приділєваны, а з котрых 30 % фінанцій бы могли черьпати фінанції на матеріалне выбавлїня! Што ся купило за тоты грошы?! То ніхто не знает ...

НИЯКА НАРОДНОСТНА МЕШЫНА НА СЛОВЕНЬСКУ НЕ МАТЬ ТАКЫ КРИТІЧНЫ УСЛОВІЯ З КАЖДОГО БОКУ, ЯК РУСИНЫ! Коли хочемє реалізовати Рамковий договор Рады Европы на охрону народностных меншын, бо русиньска народностна меншына у нас є найогрозєнішов, найвєце ся піддає асимілації. Што бы ся стало, кідь сьме ся раз стрїтили вшыткы і повіли сі до очей, же треба цілє діятельство робити на благо Русинів, а не на благо своє, про свої зарібкы? Можу повісти за себе, же много мої ініціативы в минулости і кідь нашли уродну землю, мушу повісти, же праві од наших Русинів єм все чекав бівшу підпору, яка мі была давана. Не стрїтили сьме ся ани в тепєршнїм часі, кідь ся неупросно ближыть означованя русиньских сєл. Кідь не дорішыме основны вопросы комплексных проблемів нашой русиньской народностной меншыны, кідь не будемє сміло боєвати за права Русинів (што нам гарантує Устава СР), дотогды будемє глядять причіны в неосновных річах, зложєнях комісій і под. Вшытко можеме направити і властными силами, а не ходьме по єднім к підпредседови влады СР про людьскы права, народностны меншыны, етнічны группы і родову рівность, але боюимє коллективно, а за основны і пріорітны про нашу народностну меншыну діла. В многих ділах самы сьме собі виноваты, бо робимє даколи несистємово, не видимє головны проблемы, а што є головне – поважуєме другых за винників, але свої хыбы скривамє. Не підозриваймє і не робмє шпіонаж работы другых, боюимє за чїсту роботу на каждім місці, де робимє і де жыєме. Боюимє зато, жебы штатна дотация ся ділила про народностны меншыны справедливіше і подля реалного ставу і потреб народностной меншыны. Не потопляймє другых на хосєн своєї організації. Процєс народного возроджєня Русинів є наш сполочный цілє, а того ся триммє єднотно і справедливо. Не даймє ся в наших орґанах одбити, боюимє за нашы сполочны русиньскы права отворєно і на основі фактів і аргументів. Нашы Русины потребуєть справедливость і чєстность. Будьме їм на каждім кроці проспїшны.

Іван БАНДУРІЧ,
Бардєєв

Mgr. Ján Kaliňák, zástupca rusínskej národnostnej menšiny vo Výbore pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť

Návrh na prijatie za členov komisie na hodnotenie projektov a prideľovanie štátnych príspevkov pre jednotlivé národnostné menšiny

V zmysle článku 8, odsek 5, Štatútu Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny podávam návrh na začlenenie všetkých členov Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť s právom hlasovania za členov komisie na hodnotenie projektov a prideľovanie finančných prostriedkov pre jednotlivé národnostné menšiny pre tento a nasledujúce roky. Tento návrh bude pre Radu vlády SR záväzný, ak ho Výbor pre národnostné menšiny a etnické skupiny prijme formou uznesenia a hlasovaním ho schváli najmenej trojpäťtinová väčšina členov tohto Výboru.

ODŮVODNENIE:

Podľa článku 2 Štatútu tento Výbor má plniť funkciu konzultatívneho orgánu vo veciach účasti príslušníkov národnostných menšín a etnických skupín na riešení vecí týkajúcich sa národnostných menšín a etnických skupín. My zastupujeme v najvyššom riadiacom orgáne štátnej správy naše národnostné menšiny a za svoju prácu vo Výbore, ale aj za prácu Rady vlády SR sa verejne zodpovedáme našim občanom aj občianskym združeniam.

Po tohtoročnom rozdelení finančných prostriedkov som si ja osobne vypočul mnoho sťažností na Úrad vlády SR – Sekciu národnostných menšín a nevedel som zdôvodniť príčinu likvidácie, napríklad rusínskych Národných novín, lebo som členom odbornej komisie pre rusínsku menšinu nebol. V komisii pre Rusínov údajne boli ľudia blízki občianskemu združeniu Rusínska obroda Slovenska a jej novinám InfoRusín, a tak dostali šancu finančne zlikvidovať svoju konkurenciu, jediné historicky významné Národné noviny, jediné odborné rusínske noviny s vysokoškolsky kvalifikovaným redakčným tímom. Ako je možné, že pri tom sa nehodnotia vedomosti v podávaných informáciách ani dôveryhodnosť podávaných informácií. Tu sa jedná o porušovanie tlačového zákona. A tento pochybný spôsob informovania verejnosti v tomto roku Úrad vlády SR v rusínskom svete sa rozhodol podporovať vraj len preto, že InfoRusín „vykazuje viac vydavateľských výtlačkov“. To je nespravodlivé a hlavne neodborné rozhodnutie Úradu vlády SR voči rusínskej čitateľskej verejnosti.

Pred časom PhDr. Michal Kaliňák, ktorý bol hovorcom bývalého podpredsedu Vlády SR pána Dušana Čaploviča, vyjadril v tlači podozrenie, že v treťom sektore prekvitá korupcia. Ja osobne vidím korupciu v spôsobe nominovania členov a zostavovania odbornej komisie na hodnotenie projektov a prideľovanie štátnej finančnej podpory v tomto roku. Ak budú členmi tejto komisie členovia Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť, budú vedieť objektívne ovplyvňovať proces hodnotenia projektov a adekvátneho rozdeľovania finančných prostriedkov podľa priorit v národnostnom živote každej národnostnej menšiny. Budú kompetentní zdôvodniť príčiny stratégie rozdeľovania financií. Nominácie na členov odbornej komisie pre hodnotenie projektov každoročne sú pre verejnosť neznáme, až hotové komisie, čo považujem za netransparentný prvok v tomto procese. Preto predkladaný návrh považujem za opodstatnený.

(V záujme presnosti a úplnosti formulácií materiál publikujeme v slovenskom origináli, tak ako bude predložený Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR.)

Zmena názvu a organizátora

Vážený pán primátor, vážení poslanci mestského zastupiteľstva vo Svidníku,

Ako člen Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR, v ktorom zastupujem rusínsku národnostnú menšinu Slovenska, obraciam sa na Vás s podnetom na zvýšenie úroveň dodržiavania práv národnostných menšín v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, medzinárodnými záväzkami Slovenskej republiky a zákonmi SR.

Z toho titulu navrhujem Mestskému zastupiteľstvu vo Svidníku v uznesení k tomu bodu zasadania:

1. Zmeniť súčasný názov festivalu: **Slávnosti kultúry Rusínov-Ukrajincov Slovenska na: Festival kultúry Rusínov a Ukrajincov.** (Podľa Ústavy SR je na Slovensku uznaná národnosť rusínska, ukrajinská a ďalších 10 národností, ale zdôrazňujem, národnosť „Rusín-Ukrajinec“ tam nie je, pretože k nej pri sčítaní obyvateľstva sa neprihlásil ani jeden občan SR.)

2. Zmeniť hlavného organizátora festivalu: **Zväz Rusínov-Ukrajincov Slovenska** so sídlom v Prešove na: **Mesto Svidník.**

Odôvodnenie:

Schválením a realizáciou týchto dvoch návrhov si splníme svoje povinnosti voči občanom mesta Svidník, voči rusínskej národnostnej menšine na Slovensku, ale aj voči ukrajinskej národnostnej menšine.

Doterajším poslaním všetkých ročníkov uvedeného festivalu kultúry vo Svidníku bolo ukázať svetu, že v Slovenskej republike žijú iba Ukrajinci, či „Rusíni-Ukrajinci“, a Rusínov tu niet, a ak sú, tak iba ako vetva ukrajinského národa. Uznesenie KSS z roku 1952 nariaďuje, že všetko rusínske sa má prezentovať navonok ako ukrajinské. Toto uznesenie sa vo Svidníku realizuje do dnešných dní aj našou vlastnou vinou, lebo sa proti ukrajinizácii Rusínov nebránime účinným spôsobom. Prezentovanie kultúrnych

hodnôt rusínskej národnostnej menšiny na pódiu svidničkeho amfiteátra a v múzeu ľudovej architektúry v prírode ako ukrajinskej kultúry, je prejavom nátlaku na odnárodňovanie Rusínov. To je vo vzťahu k ľudským právam Rusínov nespravodlivé a nehumánne. Taká realizácia festivalov je v rozpore s Európskou chartou regionálnych alebo menšinových jazykov, v rozpore s Rámcovým dohovorom na ochranu národnostných menšín a v rozpore so štvrtým oddielom Ústavy SR. Z toho dôvodu je potrebné vo Svidníku, na mestskom zastupiteľstve, s konečnou platnosťou sa rozlúčiť s realizáciou či podporou toho nehumánneho uznesenia a kultúrno-spoločenského podujatia.

Festival vo Svidníku má v súčasnosti prezentovať kultúru a vzájomné rešpektovanie dvoch rovnoprávných a suverénnych národnostných menšín Rusínov a Ukrajincov žijúcich na Slovensku. Festival vo Svidníku má zodpovedať predovšetkým požiadavkám a potrebám občanov mesta Svidník, aby sme mohli byť hrdí na náš festival. Mesto Svidník nie je povinné plniť požiadavky rôznych občianskych združení, ale môže občianskym združeniam ponúknuť spoluprácu za obojstranne výhodných podmienok. Z toho dôvodu je nutné a pre mesto Svidník bude len dobre a užitočné, keď prevezme organizátorské povinnosti festivalu do vlastných rúk.

Tento svoj podnet vlastnoručne podpísaný odovzdávam na riešenie primátorovi mesta Svidník a posielam na vedomie aj podpredsedovi Vlády SR a predsedovi Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR Rudolfovi Chmelovi.

Mgr. Ján KALIŇÁK, člen Výboru pre národnostné menšiny a etnické skupiny Rady vlády SR

(Kvôli zachovaniu autenticity a presnosti formulácií príspevku list uverejňujeme v slovenskom origináli.)

AD: „SARO – v rozpore so skutočnosťou“

(Pozn. red.: Pretože v redakcii InfoRusína stále vládne bolševická cenzúra a slovo šéfredaktorky Silvie Lysinovej tam nemá adekvátnu váhu, táto redakcia podľa našich očakávaní nezverejnila reakciu dotknutej osoby – členky SARO Bc. Alice Wietoszewovej – na svoju obranu. Tým vydavateľ porušil tlačový zákon a novinársku etiku, podľa ktorých dotknutá osoba má právo brániť sa v tom periodiku, kde bola kritizovaná alebo osočovaná. Po dvojmesačnej čakacej dobe sme sa rozhodli túto reakciu uverejniť v našom periodiku. Uverejňujeme ju v slovenskom jazyku, pretože bola pôvodne určená aj poslaná do InfoRusína, ktorý dotýčny článok uverejnil v slovenčine.)

V periodiku InfoRusín č. 12 – 13/ 2011 na s. 13 som si prečítala článok „SARO – v rozpore so skutočnosťou“, ktorý spracovala autorka (pravdepodobne), podpísaná iniciálkami „-sl-“ (Silvia Lysinová). Dotýka sa témy, ktorú už nejaký čas sa snaží účelovo rozvírovať totiž niekto úplne iný, a síce Ing. Ján Lipinský z Bratislavy, podpredseda politickej strany Náš kraj a zároveň výkonný podpredseda OZ Združenie inteligencie Rusínov Slovenska, ktorý mi pred časom adresoval niekoľko zvláštnych otázok týkajúcich sa práve SARO, ktorými som sa z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti nezaoberala. **Preto hneď v úvode dovoľm si spochybniť autorstvo uvedeného článku v danom periodiku.**

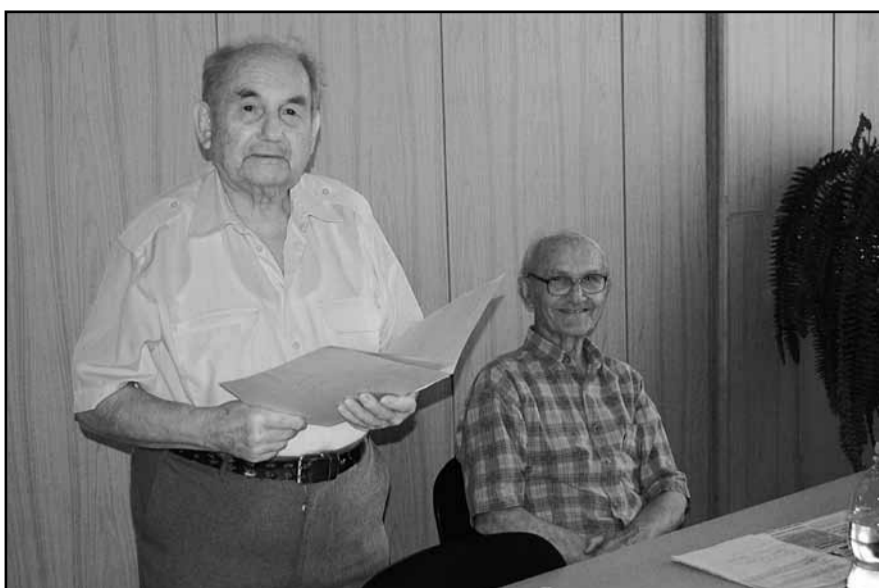
V tomto článku sa však niekoľkokrát spomína aj moje meno, a to v súvislosti so zavádzajúcimi skutočnosťami a výrokmí. Až po jeho dôkladnom prečítaní a overení spochybňovaných skutočností som sa rozhodla ho dementovať a uviesť nasledujúce fakty.

S redakciou periodik „Rusyn a Narodný novynký“ spolupracujem fakticky od jej vzniku (1991) a stotožňujem sa s publikovanými názormi v nich. Takisto dôverujem ľuďom, vrátane šéfredaktora Alexandra Zozuláka, ktorí tvoria obidve periodiká, obetujúc 20 rokov svojho života na ich udržanie a rozvoj, pretože ekonomická situácia redakcie nikdy nebola stabilná.

V roku 2006 sa redakcia a zároveň občianske združenie stalo jedným zo zakladajúcich členov SARO (Slovenská asociácia rusínskych organizácií), ktorá vznikla z iniciatívy Svetového kongresu Rusínov ako určitá protiváha názorov Rusínskej obrody na Slovensku, a je prirodzené, že aj v novej situácii sme spolupracovali naďalej. Myslím si však, že práve tu spočíva celý problém – v konkurenčnom boji, ktorý vzápätí vzplanul. Duch tolerancie a spolupráce medzi predstaviteľmi jednotlivých OZ, ktorý je nevyhnutný pre súčasné národné obrodenie Rusínov, sa akoby vytratil. Účelovo sa diskreditujú bývalí aj súčasní reprezentanti „konkurenčných“ organizácií, rozpútávajú sa nezhody, konflikty, ktoré neraz mávajú až súdnu dohru. Apropó, kto vlastne hradí tieto súdne spory a advokátov, keďže, ako vieme, ide o neziskové organizácie? Je to otázka, ktorú predpokladám by vedeli kompetentne zodpovedať možno súčasní, s najväčšou pravdepodobnosťou však bývalí predstavitelia rusínskych OZ, ktorí aj takýmto spôsobom sa snažia diskreditovať oponentov, a najmä vyradiť ich zo súťaže o získanie finančnej podpory svojich projektov od štátu. Pravdou však je, že doteraz realizované súdne spory iniciovala organizácia, ktorá od štátu pravidelne získava najvyšší finančný príspevok – a tou je práve vydavateľ InfoRusína, t. j. Rusínska obroda na Slovensku. Žeby práve štát bol nič netušiacim „sponzorom“ aj takýchto aktivít v rusínskom hnutí? Veríme, že aj to sa raz dozvieme. Faktom však ostáva, že tento stav je na škodu vecí a všetkých nás Rusínov.

Na základe uvedených skutočností teda rázne popieram, žeby niekto z ľudí zo SARO, s ktorými dlhé roky spolupracujem, zneužil moje meno na „podvodné“ účely, resp. ma prinútil, aby som urobila niečo v rozpore so zákonom. Na čo ale chcem upozorniť, je spôsob, akým šéfredaktorka InfoRusína odo mňa získala akékoľvek „vyjadrenie“ k danej problematike: formou telefonického rozhovoru, bez možnosti môjho predchádzajúceho oboznámenia sa s problematikou, bez oznámenia, že moje slová budú zverejnené v tlači, bez možnosti ich autorizácie, a navyše – pod výstrahou mojej možnej diskreditácie u zamestnávateľa. Myslím si, že takýto spôsob získavania informácií je príznačný iba pre bulvárnu tlač, je ostro nezlučiteľný s novinárskou etikou a serióznou žurnalistikou. Pani šéfredaktorka zdiskreditovala moje meno v očiach verejnosti, voči čomu sa musím ohradiť a žiadať od redakcie InfoRusína ospravedlnenie.

Bc. Alica WIETOSZEWOVÁ, Prešov, 2. 8. 2011

• 30. августа 2011 за председницьким столом членської громади Руського клубу – 1923 в засідальні СНМ – Музею русинської культури в Пряшові були: (зліва) староновий голова організації Мгр. Гавриіл Бескид і підпредседа Інж. Дімітрій Кришко, котрых выслухала повна засідальня членів, міджі нима і новы, молоды.
Фоткы: А. З.

Членська громада Руського клубу – 1923

30. августа 2011 в засідальні СНМ – Музею русинської культури в Пряшові ся стрітили представителі Руського клубу – 1923. Учасники стрічі зволили новых членів до мандатовой комісії (Николай Гладыш, Анна Седлачкова, Анна Гаёва), волебної комісії (ПгДр. Кветослава Копорова – председкыня, Мгр. Анна Кузмякова, ПгДр. Татьяна Фаринічова), контрольной і ревизной комісії (Мгр. Анна Кузмякова – председкыня, Анна Гаёва, Гелена Колёва). Новыма членами РК – 1923 ся стали: Бк. Наталія Мальцовска, ПгДр. Марта Бенькова, ПгД., Бк. Аліца Ветошевова, Бк. Сільвія Турокова-Меценёва, Франтішек Палгут, Гелена Колёва, Інж. Надя Луптакова, Інж. Андрій Ванджура. До нового выбору РК – 1923 были зполени: Мгр. Гавриіл Бескид – председа, Інж. Дімітрій Кришко – підпредседа, ПгДр. Марта Бенькова, ПгД. – таёмнічка, Інж. Ян Допіряк, Анна Седлачкова, Франтішек Палгут, ПаедДр. Владимир Ільковіч.

Новозволенный председа РК – 1923 Мгр. Гавриіл Бескид інформовав участников стрічі:

- 1) о повнінї резолюції із членської громады з 10. мая 2008,
- 2) з обсягом дакількох писем, котры выбор застав і дїстав од МВ СР,
- 3) о сучасній ситуації в суднім спорі – на Окреснім і Крайскім суді в Пряшові – міджі паралельными Руськыма клубами – 1923,
- 4) о сучасній ситуації Руського дому на Главній улиці 62 в Пряшові і о візії до будучности.

Членове організації одголосовали, же на підпору діяльства Руського клубу – 1923 буде створений в банці самостатный рахунок, на який буде мочі приспіти каждый. В день стрічі приспіли тоты членове РК – 1923: В. Ільковіч (20 €), Ф. Данцак (10 €), Н. Гладыш (5 €), К. Копорова (10 €), А. Зозуляк (20 €), А. Плішкова (10 €), Ф. Палгут (5 €), А. Седлачкова (5 €), Г. Колёва (5 €), А. Ванджура (10 €), А. Гаёва (5 €), Г. Бескид (6 €), Галагіова (5 €), С. Конечный (10 €), М. Бенькова (10 €), Н. Луптакова (5 €).

На кінці стрічі председа РК – 1923 Мгр. Гавриіл Бескид подяковав членам за їх роботу в організації.

Марта БЕНЬКОВА, Пряшів

(Далшы матеріалы з даной громады будуть опублікованы в далшій чіслі.)

Интересуют го і народностны проблемы

(Закінчіня з 1. стор.)

• **Яке місце має народностна проблематика, враховано русинської народностной меншыны, в контексті комунальной політики міста Гуменне?**

– Народностна політика, враховано русинської народностной меншыны, в контексті комунальной політики іщі здалека не дозріла в нашій місті. Або точніше, не є на програмі дня. Ту таксамо віджу простор на ініціативу функціонерів Русинської оброды, які мали систематічно ініціувати інтерес о рішаня русинської проблематики в Гуменні. А не тькаться то лем Гуменного, але і далшых окресных міст на северовыході СР, в котрых жыють Русины. Принести фолклорну акцію до міста є заслужна работа, але погы по дакількох роках не приносить виднішы результаты, потім є то страченный час і пінязі.

• **Знаме, же в Гуменні жыє много Русинів, визначну часть з них творять переселенці із Стариньской долины. Яка є заинтересованость сучасных гуменьских Русинів о розвой властной ідентиты, культуры, материньского языка?**

– Люде, котры жыють в Гуменні і мають русинське коріня, мали бы быти веце ініціованы до работы в русинських народностных організаціях, думам в першій ряді на русинську інтелігенцію. Мали бы мати можность ся в місті частіше стрічати і жадати рішати їх народностны проблемы так, жебы їх культура ся заховала про молодую генерацію, жебы жыючі в Гуменні не стратили властну ідентіту, але систематічно діставали імпульзы на ей укріплєваня. Ту бы мав быти простор на роботу професіональных робітників у сфері русинської культуры, котрых нажаль Русины не мають, а што є гірше, ани ся не дожадують того, жебы їх мали, так як то было на зачатку діяльства РОС в роках 1991 – 1994.

• **Гуменне все было містом, де народностне – „руське“, пізніше українське – шкoлство мало і має своє місто. Мають в Гуменні, респ. в містських парламенті своє місто ініціативы за розвой навчаня русиньского языка в гуменьских школах?**

– Дотепер не знам скоро о нияких кроках з боку школьської політики в місті, жебы ся проявлєвала ініціатива у розвой русиньского шкoлства од самой русинської інтелігенції. Але тьж веджіня школ недостаточно роблять із родічями дітей русиньского походжіня. Уж давніше подля мене мали быти зроблены зміны в Основній школі українського заміряня в Гуменні, бо в тій школі были і суть школярі з русиньских сел і русиньских родин. І знову – хыблять ту ініціативы Русинської оброды. Зато боюю, жебы то была школа русинська.

• **Як довгорічний читатель Народных новинок, позователь, участник і підпорователь розвой русиньской культуры як бы сьте характеризовали сучасну русиньскую народностну сцену вцілім, єй лідрів, їх програм і стратегію досяганя народных цілів?**

– Работа у русиньскім възроднім процесі не є легка, але кідь ся у нас пробудили русиньскы сердца по році 1968, і найвеце по році 1989, то треба нам робити концепчну роботу так, як нас учили русиньскы будителі А. Духнович,

А. Павлович, П. Гойдіч і под. Наша русинська інтелігенція бы ся мала ліпше пробудити і дати своїм людем то, што іщі дотепер не дала. До рішаня проблемів русиньского възроджіня веце бы мали повісти як Уряд влады СР, так міністерства шкoлства, культуры, а в непослїдній мірі ай централны штатны інштїтуції. Мали бы сьме ліпше і докладніше вымагати акцептованя наших прав, котры нам гарантує Устава СР і іншы законы.

• **Рішаня котрых проблемів у русиньскім контексті поважуете за пріоріту з погляду перспектївы нашой народной громады?**

– В тім ділі треба єднозначно зробити слідуюче:

1. Апеловати на Міністерство внутра СР, жебы зрушыло Становы Союзу Русинів-Українців на Словенську, котры суть в розпорі з Уставом СР.

2. На Словенську нелегално екзітує умело вытворена народност „русиньско-українська“, котра не є приносом про Русинів, але ани про Українців.

3. Мали бы ся зрушыти акції організованы СРУС-ом, котры мають зачаток іщі в пятьдесятьох роках минулого стороча і суть звязаны з тоталітнов політїков бывшего режіму. Уряд влады СР бы не мав підпоровати акції, котры СРУС організує так, же русиньскую культуру выжувать про своі україньскы цілі.

4. Кідь ся СРУС поважует за українську організацію, ний потім організує акції про Українців – на україньских селах.

5. Музей україньской культуры у Свіднику, кідь хоче екзітовати, потім русиньскы експонаты з него мали бы ся перестіговати до Музею русиньской культуры в Пряшові. Є неморально, жебы Музей україньской культуры поважовав і презентовав русиньскы експонаты за україньскы.

6. Русинська оброда посередництвом Уряду влады СР не мала бы доволити, жебы здобытки Русинів по році 1989 пропали, респ. ся назад вернули до етапы перед роком 1989, як хоче СРУС в припаді Театру Александра Духновича в Пряшові.

7. Треба выжадовати, жебы кошіцьке народностне штудіо Словеньского розгласу не доволєвало собі, жебы україньскы редакторы ходили по русиньских селах і робили там однароднюочу політику Русинів.

8. Наконєць не єм проти жытелям Словеньской републіки україньской народности. Але каждая народностна меншыня ний ся занимать шырїнем своєї властной культуры і ний ся не зловжувать культура єдної народности на укор другой.

9. Глубше треба заинтересовати як штатны органы, так і властны свої силы до рішаня проблемів русиньской народностной меншыны. З боку русиньских організацій бы ся мала концентрованіше проявлєвати практична работа в ділі рішаня проблемів, а к тому ся мусить поставити некомпромісно і в повній мірі выжыти силу наша русиньска інтелігенція.

Тото вшытко, што єм в інтервю спомянув, мало бы быти предметом їднаня і рішаня на Сеймі РОС в новембрі 2011.

За розговор подяковала А. П.

НАРОДНІ НОВИНКИ

Выдавать Русин і Народны новинкы. Шефредактор: Мгр. Александер ЗОЗУЛЯК, редакторка: ПгДр. Кветослава КОПОРОВА, языкова редакторка: доц. ПгДр. Анна ПЛІШКОВА, ПгД. Adresa: **Ludové noviny, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR.** Tel.: 0905 470 884. Реґістрачне ч. **EV 327/08, МІС 49 438.** Предплатне на рік € 8,50 €. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодні з поглядами редакції.

Адреса новинок на інтернеті: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ludové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
D+2
VsRP - 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2